

MUDRÁK JÓZSEF

NEUBER EDE BŐRGYÓGYÁSZPROFESSZOR,
A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN
TUDOMÁNYEGYETEM 1931/32. TANÉVI
RECTOR MAGNIFICUSA

EDE NEUBER, PROFESSOR OF DERMATOLOGY, THE RECTOR MAGNIFICUS OF THE HUNGARIAN ROYAL ISTVÁN TISZA UNIVERSITY OF DEBRECEN DURING THE ACADEMIC YEAR 1931/32. Professor Ede Neuber was the organizer and first director of the Clinic of Dermatology and Sexual Pathology, and nationally, it was he who first organized the health supervision of university students. Again, he took part in spearheading the campaign against venereal diseases also through curtailing epidemic diseases by means of creating a law (lex veneris). In the 1931–1932 academic year he was Rector of Debrecen's István Tisza University. During his rectorship, the Main Building of the University was completed and inaugurated, and the university took over the city's public hospital for the purposes of training and practice. From 1936 through 1938 he represented the university in the upper house. In 1938 he was appointed principal professor of the clinic of dermatology of Budapest's Péter Pázmány University, so he left Debrecen.

Neuber Ede – festmény

Neuber Ede professor nagymértékben elfeledett alakja a debreceni orvos- és egyetemtörténetnek. Európai híró venerológiai és dermatológiai munkái mellett az ő kezdeményezésére indult meg az egyetemi hallgatók egészségügyi felmérése, és az ő rektorságához fűződnek olyan jelentős események, mint a központi épület felavatása és a városi Horthy Miklós Közkórház egyetemi használatba vétele. Talán ő az egyetlen nem élő debreceni akadémikus, akiről nemhogy könyv vagy tanulmány, de komolyabb cikk sem jelent meg.¹ A debreceni Bőr- és Nemikórtani Klinika alapító professzora, aki tizenhét éven át vezette azt (majd a budapesti klinikát is nyolc évig), de a debreceni klinika tantermében kitett rektori festményén kívül más nem jelzi az emléket. Ideje tehát őt is újra felfedezni.

¹ VÉRTES László, *Dr. Neuber Ede, az első (egyetlen?) egészségügyi felvilágosító akadémiai székfoglaló megtartója: A professor születésének 120. évfordulójára*, *Egészségnevelés* 43(2002), 184–188. Az akadémiai székfoglalójának ismertetésén túl azt gyűjti össze, mely lexikonok és összeállítások miként említik.

Családja, tanulmányai, pályakezdése

Neuber Ede a Munkács külvárosának számító Várpalánkán² született 1882. február 3-án. Apja Neuber Ede, a Monarchia hadseregének orvostábornoka, a Ferenc József-rend és a III. osztályú Vaskoronarend lovagja; anyja Rosenbach Vilma volt. Egyetlen testvére, Ernő (szül. Szolnok, 1886. július 4.) szintén orvos lett, aki 1927-től 1947-es haláláig a pécsi Erzsébet Tudományegyetemen a sebészet professzora és a Sebészeti Klinika igazgatója volt.

Középiskolai tanulmányai után a Budapesti Tudományegyetem Orvostudományi Karán tanult, ahol 1905-ben szerzett orvosi oklevelet. Egyetemi évei alatt írt a bőr elszarusodásáról pályamunkát, amellyel tizenhét pályázó közül elnyerte a Bukovinsky-féle 1500 koronás pályadíjat.

1905–1907 között az egyetem élettani, anatómiai, majd a II. Számú Kórbonctani Intézetében gyakornok, ill. tanársegéd. 1907-től 1921-es professzori kinevezéséig a budapesti Bőr- és Nemikórtani Klinikán (Nékám Lajos professzor mellett) tanársegéd, majd adjunktus. 1908–11 között állami ösztöndíjjal Párizsban, Londonban, Berlinben, Spanyolországban és fél évig Algírban folytatott kutatásokat, utóbbi helyen az egzotikus bőrbetegségeket tanulmányozta. Az I. világháborúban ezredorvosként vett részt. 1916-ban a Budapesti Tudományegyetem Orvostudományi Karán „A bőr- és nemibetegségek pathológiája és kórszövettana” tárgykörből magántanárrá habilitáltak.

Családi életéről annyit tudunk, hogy feleségét Schrikker Bertának hívták, és egy leányuk született: Eszter (szül. Budapest, 1917. május 4., elhunyt London, 1974.), aki 1939-ben a Budapesti Tudományegyetemen doktorált,³ majd férjhez ment 1940 januárjában báró Asseburg-Neindorf Sándor Eduard német arisztokratához (később elváltak).

Debreceni professzor

A Debreceni Tudományegyetem Orvostudományi Karának 1918. októberi megalakulásakor három elméleti professzor (Orsós, Vészi és Verzár) mellett Kenézy Gyula szülész alkották a tanári kart. A történelmi események miatt a további elméleti intézeti vezetők és a klinikaigazgató professzorok kinevezése csak 1921 őszén történt meg, és így a felállítandó Bőr- és Nemikórtani Klinika élére igazgatónak, valamint a bőr- és nemikórtan nyilvános rendes tanárának 1921. október 7-én nevezték ki Neuber Edét. A klinika ekkor még nem épült fel, és ideiglenesen a városi kórház bőrgyógyászati osztályán került

² Az egyes lexikonok hol Munkácsot, hol az ugyancsak Bereg vármegyei Várpalánkát jelölik meg születési helyéül.

³ Neuber Eszter doktori disszertációja: *A magyar szeszmonopólium kérdése, különös tekintettel a szeszmegadóztatás történeti fejlődésére*, Budapest, 1939.

elhelyezésre, ahol 1927-ig működött. Ekkorra készült el ugyanis a nagyerdei épület, amelyet birtokba vehetett a klinika.⁴

Természetesen az első munkatársait a budapesti orvosi karról hozta magával, így az új klinika Ielső tanársegéde Orsós János Imre (Orsós Ferenc professzor öccse), a másod. tanársegéd Preininger Tamás, a díjas gyakornokok Dóczy Gedeon és Röhlich Lajos lettek. Hozzájuk csatlakoztak még az első években Oláh Dániel, Schlammdinger József és Skutta Árpád.⁵

Neuber kezdettől fogva tevékenyen részt vett az új klinika belső kialakításában, ahogyan tanársegéde, Rávnay (Preininger) Tamás professzor visszaemlékezett erre:

„Neuber professzorral télen nyáron hetenként kétszer kivonultunk a telepre, ahol klinikánk falai már állottak s várták az építészeti munka befejezését, valamint a belső berendezés megkezdését. Mérőeszközzel a kezünkben vázlatokat, tervrajzokat készítettünk, megbeszéléseket folytattunk, hogy legalábbis a főfalak meghagyásával a tanítási, kutató és gyógyító igények kielégítésével minél célszerűbben rendezhessük be a klinikát.”⁶

A klinikaépület felszerelése is a lehetőségekhez mérten nagyszerű volt. Rávnay szavaival:

„[...] külön szeretném felhívni a figyelmet a tantermi előkészítőre és a tanteremre, ahol vitrinekben olyan muzeális anyagot gyűjtöttünk össze, amely világviszonylatban is szinte egyedülálló. Itt elsősorban a moulage-gyűjteményre gondolok, amelynek nagy részét Skutta Árpád készítette szinte utólérhetetlen [sic] művészi tökélyel. Hasonló tanítási célt szolgált a gyógyszer, a színes és fekete fényképfelvétel, továbbá a gombatenyészet gyűjteménye, valamint több ezer szövettani metszet is, ami mindig rendelkezésére áll a tanulni vágyó ifjúságnak.”⁷

Neuber tehetséges szervező volt, így nemcsak a klinikáját alakította ki az akkori legmodernebb és az oktatás számára legcélravezetőbb felszereléssel, hanem Kenézy Gyula nyugdíjazása után (mint a klinikusok között a rangidőset) őt választották meg a legfontosabb orvostudományi bizottság, a Klinikai Bizottság vezetőjének.

1929 óta mint az Országos Közegészségügyi Egyesület Antivenereás Bizottságának elnöke e népbetegségek leküzdésére nagy mozgalmat indított, melyet 1935 februárjától mint az Országos Antivenereás küzdelem miniszteri biztosa folytatott, és elkészítette munkatársaival a „Törvénytervezet a nemi betegségek leküzdéséről” (*lex veneris*) című munkálatot.

⁴ Rádásul az első években Neuber betegséggel küzdött, és Budapesten gyógykezelte magát, így a városi kórházi osztályon működő klinikát négy első munkatársa, Preininger Tamás, Dóczy Gedeon, Röhlich Lajos és Orsós János Imre vezették, és hetente ment egyikük Budapestre eszközökért és főnőkükhöz utasításokért.

⁵ Röhlich kivételével a többiek mind tudományos fokozatot, magántanári habilitációt szereztek Neuber mellett.

⁶ *Emlékkönyv a Debreceni Tudományegyetem Bőr- és Nemikórtani Kliniká 25. éves fennállásának évfordulójára 1921–1946*, Debrecen, 1946, 6.

⁷ *Uo.*

Minthogy az alapító professzorok (Kenézy, Orsós, Verzár) már addigra mindannyian voltak rektorok, az újabb négy év elteltével, amikor ismét az orvosi karra került a rektorállítási joga, Neuber Edét választották meg a debreceni Tisza István-Tudományegyetem rektorává az 1931–32-es tanévre.

A rektori év

A tanév egyik kiemelkedő eseménye a Magoss György téri⁸ városi közkórház egyetemi kezelésbe, gyakorló kórház céljára való átvétele. 1931. november 21-én történt az átadási ünnepség, amikor a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (Szily Kálmán államtitkár) átvette az épületegyüttest Vásáry István polgármestertől. Az intézményt ekkor nevezték át Horthy Miklós Közkórháznak, megemlékezve a kormányzó tízéves államfői jubileumáról.⁹ Az egyetemi kezelésbe átvétel jelentőségét Neuber így méltatta rektori beszámoló jelentésében:

„[...] átlátva annak szükségességét, hogy az orvosi fakultásnak az egyetemi oktatás szempontjából multhatatlanul szüksége van megfelelő beteganyagra, amely a debreceni egyetem orvosi fakultásának vitalitását biztosítja, sőt nagymértékben emeli, másrészt pedig orvosi, gazdasági és műszaki téren ez a megoldás az országnak a mai súlyos gazdasági helyzetében rendkívül nagy megtakarítást jelent. A kórház számára is rendkívül nagy előnyt jelent az egyetemmel való kapcsolat, mert csak így tudott elsőrangú kipróbált orvosi, gazdasági és műszaki erőkhöz jutni; mint önálló kórház anyagiak híján erre nem számíthatott volna.”¹⁰

A kórház igazgató főorvosa a Klinikai Bizottság mindenkori elnöke lett, amelyet ekkoriban Neuber Ede töltött be.

A másik fontos és örvendetes esemény az elkészült központi épület megnyitása volt 1932. május 15-én, amely egy díszközgyűlés keretében történt a Díszudvaron. Az államfőt és a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumot Petri Pál és Szily Kálmán államtitkárok képviselték, a társegyetemeket Kolosváry Bálint, a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karának dékánja. Rajtuk kívül Vásáry István polgármester és Baltazár Dezső püspök mondtak beszédet. A fényes előkelőségek között jelen volt gróf Klebelsberg Kunó volt kultuszminiszter is. A rendezvény része volt még Kerekes Ernő jogász és Varga László bölcész „*sub auspiciis Gubernatoris*” (kormányzói gyűrűs) kitüntetéses doktorrá avatása is. Az eseménysorozat folytatásaként másnap a Felsőoktatási Egyesület tartotta közgyűlését, ahol Klebelsberg tartott beszédet.

⁸ Ma: Bem tér. Az épületegyüttest néhány éve lebontották, helyén a megyei könyvtár új épülete van.

⁹ 1930. évi XI. törvénycikk, 2. §.

¹⁰ NEUBER Ede, *Rektori beszámoló beszéd a debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem 1931/32. évi állapotáról és működéséről* = A debreceni Magyar Királyi Tisza István-Tudományegyetem Évkönyve és Almanachja az 1931/32. tanévről, Debrecen, 1933. 210. [továbbiakban: Évkönyv...]

Neuber Ede rektor fogadja a küldöttséget

Rektorságának egyik szomorú kötelessége volt, hogy az orvoskar megszervezőjének és első professzorának, Kenézy Gyulának november 28-i temetésén őt, aki: „*megálmodta a Nagyerdő tüneményes álmát, tündérregéjét; a debreceni tudományegyetemet*” az egyetem nevében búcsúztatta:

„Mély szomorúsággal szíveinkben álljuk körül ezt a koporsót, mely örökre magába zárta annak a férfúnak halandó porhüvelyét, akinek kétségkívül hervadhatatlan érdemei közé tudható be, hogy a Tisza István-Tudományegyetem Debrecen városában nyert elhelyezést, melynek nevében szomorú kötelességem búcsúzni Tőle!

Mikor Téged siratunk, Kenézy Gyula, kit a Természet kifürkészhetetlen rendelése szerint a halál sok gyötrelemtől szabadított meg, magunkat siratjuk, kik árvák lettünk.

Elmúlással az az erős tölgy dőlt ki, melynek dús lombkoronája alatt biztonságos oltalomban kelt szárnyra az élet, nőttek nagyra nemzedékek, amíg Te viharok dúló erejével viaskodtál! Örök nyugalomba dermedt az agyvelő, örök tétlenségbe merevedtek a kezek, melyek egy hosszú életen át csak a mások érdekében való szüntelen gondoskodást, fáradhatatlan nemes harcot, termékeny ideáknak törhetetlen energiával, szárnyaló lendülettel, csodálatraméltó fantáziával való megvalósítását ismerték!

Megpihentél, ki az életben sohasem ismerted a pihenést!”¹¹

Ugyancsak ebben a tanévben hunyt el Lencz Géza teológiaprofesszor, nyugdíjba vonult Láng Nándor latinprofesszor, a diákjóléti intézmények kiépítője és lelkes támogatója, valamint – elfogadva a bázeli meghívást – lemondott Verzár Frigyes professzor, az Élettani Intézet igazgatója. A gazdasági válság közepén – takarékosági okokból – tanszékeiket nem engedték betölteni, hanem más professzoroknak kellett helyettesíteni. Ez természetesen nem tett jót az egyetem működésének.

¹¹ *Uo.*, 251; Az Orvostudományi Kar nevében Bodnár János professzor búcsúztatta Kenézyt.

Neuber rektor, valamint Petri és Szily államtitkárok

Rektori fizetéséből – ellentétben másokkal, akik kényelmes villát vettek vagy építettek – vett egy kisrepülőgépet és letette a pilótavizsgát.¹² Ő készítette azokat a légi felvételeket a nem sokkal korábban befejezett, mondhatni új klinikatelepről, amelyek ma is páratlan kincsei az egyetemtörténetnek, hiszen kevés felvétellel rendelkezünk a háború előtti időkből.

Rektorsága vége felé, 1932. május 10-én Horthy Miklós kormányzó Neuber Edét „a központi épület megnyitás és egyéb, eléggé fel nem becsülhető érdemei elismeréséül” a II. osztályú Magyar Érdemkereszttel tüntette ki.¹³

Egyetemi vezetőként is a legfontosabbnak az egyetemi ifjúság boldogulását tekintette, rektori tanévnyitó beszédében és a tanév végi rektori értékelőjében egyformán kitért rá:

„Szeressük, nagyon szeressük fiatalságunkat, hisz' bennük folytatódik életünk, munkánk, tudományunk, azonban már egyetemi hallgató korukban[sic] tanítsuk meg őket a való életre, arra a kemény élet- és halálküzdelemre, amellyel egyetemi ifjúságunk az Alma Mater elhagyása után közvetlenül szemben találja magát.”¹⁴

¹² Érdekes, hogy még az ifjúság elhelyezkedési problémáinál is repülőgépes hasonlatot hoz rektori beszédében: „[...] a hosszú bizonytalan útra – esetünkben az élet útjára – induló pilóta navigátort visz magával, akinek kötelessége gondoskodni az útirány helyes betartásáról. Az ifjúság a pilóta hősiessége, elszántsága, lendülete, az öregek a navigator tapasztalat, bölcsessége.” *Évkönyv...*, i. m., 219.

¹³ 2528/1931–32. etsz. Vö. *Évkönyv...*, i. m., 327.

¹⁴ *Évkönyv...*, i. m., 25. és 219.

A hátralévő debreceni időszak

Mindjárt a rektorságának letelte után, helyettesi feladatok találták meg Neubert: Belák Sándor közegészségügyi professzor Budapestre távozása után – minthogy a gazdasági válság és a megszorítások miatt nem engedték betölteni a tanszéket – 1932. október 1-jétől 1934. július 18-ig (Jeney Endre Szegedről idehelyezéséig) helyettesítette a Közegészségtani Tanszéket is. Ezzel összefüggésben a Teológiai Karon 1932. november 27-től 1934. október 26-ig, a jogi karon 1933. szeptember 1-jétől 1935. június 30-ig közegészségtani szakelőadó (tulajdonképpen megbízott előadó) is volt.

Miután Orsós Ferenc professzort megválasztották a budapesti Törvényszéki Orvostani Intézet igazgató professzorává, 1936. január végén elfoglalta budapesti tanszékét. Mivel ugyanebben a tanévben Debrecenben Orsós az Orvostudományi Kar dékánja is volt, természetesen erről le kellett mondania. 1936. február 12-én Neuber Edét választották helyette dékánná,¹⁵ majd Neuber a következő két tanévben (1936/37. és 1937/38.) is viselte a dékáni tiszteletet.

Még az 1930-as évek elejétől kezdett foglalkozni elemi iskolások,¹⁶ majd az egyetemi hallgatók egészségügyi állapotának felméréseivel,¹⁷ bevonva az összes egyetemi klinikát, hogy komplex vizsgálatokat lehessen végezni.¹⁸ Javaslatára alapján tették kötelezővé az 1935/36-os tanévtől az egyetemi hallgatók általános egészségügyi felmérését minden hazai egyetemen.¹⁹

Az 1936-os év során Neuber megszervezte az egyetemi hallgatók orvosi rendelőjét a központi épület alagsorában, ennek igazgató főorvosa a Klinikai Bizottság mindenkori elnöke, azaz Neuber lett.²⁰

¹⁵ Debreceni M. Kir. Tisza István-Tudományegyetem Orvostudományi Kara 1936. február 12-i VII. rendes ülés, 60. pont. (A prodékán Bodnár János orvosi vegytani professzor volt, de tekintettel arra, hogy még a tanév fele hátra volt, új választás mellett döntöttek. A következő két tanévben is Neuber mellett Bodnár lett a prodékán.)

¹⁶ *A debreceni I. oszt. elemi iskolás tanulók átvizsgálása egészségügyi szempontból: Ezerkilencszázkilenc (1909) debreceni I. oszt. elemi iskolás tanulók átvizsgálása ... különös tekintettel fertőző betegségekre ... fogak állapotára ... lakásviszonyokra, s a beteg tanulók hozzátartozóinak egészségi állapotára*, szerk. NEUBER Ede, Budapest, 1931.

¹⁷ *A debreceni M. Kir. Tisza István Tudományegyetem I. éves hallgatóinak egészségügyi átvizsgálása / vizsgálatokat szerv. és vezette Neuber Ede = Gesundheitliche Durchuntersuchung der Erstjährigen Hochschüler an der Ung. Kgl. Tisza István-Universität in Debrecen / org. und. geleitet von Eduard Neuber*, szerk. NEUBER Ede, Budapest, 1936.

¹⁸ „Munkatársai: Fülöp Gyula dr., Skutta Árpád dr., egyet. tanársegédek, Vanik Vince dr. és Szép Jenő dr. (Neuber Bör- és Nemikórtani Klinika), Bakucz József dr., egyet. magántanár, tanársegéd, Kulín László dr., tanársegéd, Román Sándor dr. (Bókay Gyermekklinika), Frenyó Lajos dr., tanársegéd (Verzár Orr-, Gége- és Fülklinika), Rencz Antal dr., tanársegéd (Hüttl Sebészeti Klinika röntgenlaboratóriuma), Holik Sámuel dr., tanársegéd, Kovács Sándor (Belák Közegészségügyi Intézet), Ádám Gyula dr., tanársegéd, Török Anna dr., serológusok (Neuber Bör- és Nemikórtani Klinika), Schubert Károly dr., statisztikus, Szabó Kornélia, védőnő, Bodor Eta irodakisasszony és 4-5 beosztott ápolónő.”

¹⁹ VKM. 21.796/1935. IV. sz. (1935. május 23.)

²⁰ Orvostudományi Kar 1936. november 18-i III. rendes ülés, 22. pont. – Elfogadása: VKM. 28920/1936. IV.

Légifelvétel

1937 novemberére keresztülvitte azt is a minisztériumnál, hogy heti egyórás, szabadon felvehető kollégiumként „Sexualhygiene” legyen meghirdetve.²¹ A férfi hallgatók részére az előadások tartásával Preininger Tamás adjunktus, míg a női hallgatók számára Nyáry Lenke díjtalan gyakornokot bízta meg, utóbbi „Általános női higiéné” címmel hirdethette meg a kurzust, mindkettőjüket szakelőadói minőségben.²² Sajnos, a tantárgy csupán egyetlen félévet ért meg, az 1938-as év tavaszi félévében létezett, utána – valószínűleg Neuber távozása miatt is – megszűnt.

Mint dékán javasolta 1936 októberében Lenhossék Mihály és Dollinger Gyula,²³ majd 1937 februárjában Preisz Hugó és Buday Kálmán²⁴ budapesti orvosprofesszorok díszdoktorrá választását.

Az 1937-es felsőházi választások során a kandidálás joga az Orvostudományi Karhoz került, és Neuber Edét választották meg felsőházi taggá, Hüttl Tivadart pedig póttaggá.

Neuber már az 1938. májusi kari ülésen bejelentette, hogy nyugalomba vonult mestere, Nékám Lajos helyére őt hívták meg professzornak a budapesti kir. m. Pázmány Péter Tudományegyetem Bőr- és Nemikórtani Klinikájának élére.²⁵

Még debreceni időszakában, 1938 májusában megválasztották a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává.

²¹ „VKM. 24.618/1937. IV. A férfi hallgatók részére a »Sexualhygiene« c. kollégium tartását jóváhagyja – egyben a nőhallgatók részére »Általános női higiéné« c. előadás tartását fontosnak tartja.”

²² Orvostudományi Kar 1937. november 24-i III. rendes ülés, 22. pont. – Minisztériumi elfogadása: VKM. 30034/1937. IV.

²³ Orvostudományi Kar 1936. október 14-i III. rendes ülés, 16. pont. – Elfogadása: VKM. 28689/1936. IV.

²⁴ Orvostudományi Kar 1937. február 24-i VI. rendes ülés, 11. pont. – Elfogadása: VKM. 26829/1937. IV.

²⁵ Orvostudományi Kar 1938. május 2-i IX. rendes ülés, napirend előtt.

Egyik utolsó dékáni megbízatásként az Egyetemi Tanács képviselőjére kérték fel a Budapesten rendezett XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson.²⁶

Budapesti professzor

Neuber budapesti eskületele előtt, 1938. szeptember 5-ével mondott le debreceni állásáról.²⁷ A Bőr- és Nemikórtani Tanszék ideiglenes vezetőjévé és a klinika megbízott igazgatójává tanítványát, Preininger (1939-től: Rávnay) Tamás adjunktust választották meg,²⁸ az 1938/39. tanévi prodekan Jenev Endre lett, a Klinikai Bizottság elnöke Fornet Béla belgyógyász professzor.²⁹ A felsőházi tag automatikusan a póttag, Hüttl Tivadar lett, bár a bölcsészkar ezt vitatta, és saját jelöltjüket, Csűry Bálint nyelvész professzort akarták megválasztatni.

Budapestre debreceni tanítványai közül magával vitte Szép Jenő magántanárt és Nyáry Lenke díjtalan gyakornokot, akik tanársegédek lettek. Tanársegéd volt a klinikáján (és nála szerzett magántanári habilitációt) az a Szodoray Lajos, aki a háborús évek zűrzavara után, 1950-től a debreceni Bőr- és Nemikórtani Klinika iskolateremtő igazgató professzora lett.³⁰

Debreceni munkásságát még kedvezőbb feltételek között tudta folytatni a budapesti klinikán, és az eredmények sem maradtak el: 1941-ben Corvin-koszorúval tüntették ki, 1943 májusában a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja lett, és még ugyanabban az évben a Bonni Egyetem díszdoktorává választotta.

Tudományos egyesületi tagságai is impozánsak: a Magyar Dermatológiai Társaság elnöke és a Magyar Hygiénikusok Társaságának alelnöke volt, emellett a berlini, a hamburgi, a lipcsei, a bécsi és az olasz Dermatológiai Társulatok tiszteletbeli tagja, a Bécsi Orvosegyesületnek szintén tiszteletbeli tagja, a madridi Orr-, Fül-, Gégeorvosok Társaságának, a Holland Dermatológiai Társaság és az Amerikai Dermatológiai Társaság levelező tagja.

²⁶ Orvostudományi Kar 1938. június 8-i XI. rendes ülés, 104. pont. (3530/1937–38. etsz.)

²⁷ Orvostudományi Kar 1938. szeptember 29-i I. rendes ülés, 4. pont. – „Amikor lemondásomat hivatalosan bejelentem, egyúttal a Tekintetes Orvostudománykari Tanártestület minden egyes, általam nagyrabecsült[sic] és igen tisztelt tagjának őszinte, hálás köszönetemet nyilvánítom azért a bensőséges baráti szeretetért, megbecsülésért és bizalomért, amelyek birtokában és támogatásával 17 évi debreceni működésem idején a Tekintetes Tanártestület igen tisztelt tagjaival válllvetve munkálkodhattam a kar és a Tisza István Tudományegyetem felvirágoztatásán.” – írta a Karhoz eljuttatott búcsúlevelében.

²⁸ Bár Preininger (Rávnay) Tamás volt az esélyes (még a nyugdíjazott Nékám is őt ajánlotta), a pályázók közül Orsós János Imrét (Orsós Ferenc öccsét) nevezte ki a kormányzó bőrgyógyász professzornak 1940 áprilisában. Rávnay nem sokkal később, 1940 októberében lett a Szegedi Tudományegyetem professzora. Lásd erről MUDRÁK József, *Bátyja árnyékában? Orsós János Imre (1889–1959) kinevezése a debreceni bőrgyógyászati tanszék élére 1940-ben*, Orvosi Hetilap (2013/42), 1684–1685.

²⁹ Orvostudományi Kar 1938. szeptember 29-i I. rendes ülés, 5., 6. és 7/2. pont

³⁰ SIMON Miklós, *Dr. Szodoray Lajos (1904–1980)*, (A debreceni orvosképzés nagy alakjai 15), Debrecen, 1998.

A II. világháború végén az orvosi karok kitelepülését Halléba és Breslauba Neuber nem vállalta, azonban a szovjet inváziót nem várta meg. Sokakkal egyetemben nyugatra menekült, és az ausztriai Mittelbergben hunyt el 1946. február 3-án. Németországba való távozása miatt a budapesti egyetemen 1945. május 13-án állásvesztésre ítélték.³¹

Tudományos munkássága

Egyes betegségek gyógyítására hathatós új eljárásokat dolgozott ki:

„Így hosszas előtanulmányok után kidolgozta az újszólván gyógyíthatatlan scleroma (rhinosscleroma) fajlagos vaccinával való kezelése módját, amely teljesen bevált. Ennek elismerésül bízták meg 1932-ben Neubert a madridi fül-, orr- és gége-orvosi kongresszuson a scleroma vaccinás kezeléséről való referátum tartására, a kiewi egyetem pedig fölkérte, hogy az összes orosz egyetemeknek szánt scleroma-kézikönyv számára írja meg a scleroma fajlagos gyógykezelését.

Nem kevésbé érdekesek Neubernek a sugárgomba-betegség gyógyítására irányuló kísérletei, melyek során kimutatta, hogy ez a betegség nemcsak kellőképpen végzett vaccinával (akár auto-vaccinával, akár polyvalens-vaccinával), hanem reconvalescensek vérsavójával is gyógyítható. E téren szerzett érdemeit ismerte el a Bécsi Orvosegyesület, amidőn Neubert felkérte, hogy e tárgyról az egyesület 100-éves évfordulóján előadást tartson.

Egészen eredeti gyógyeljárást vezetett be a gyakorlatba a filariasis gyógyítására, mellyel hathatós fegyvert adott az orvosok kezébe, nevezetesen melegégövi tájakon, ahol ez a fereg gyakori. Ezt a Neuber-félének nevezett eljárást angol gyarmatokon alkalmazzák, és róla az 1935-ben Budapesten tartott nemzetközi dermatológiai kongresszuson nagyon elismerőleg nyilatkoztak.”³²

„Foglalkozva az emberi eredetű mikrosporia patológiájával és terápiájával, kiderítette bizonyos hormonok megjelenésének fontos szerepét ezen betegségben és ennek gyógyítását. A következő nagy horderejű felfedezése az aktinomikozis fajlagos diagnosztikájának kidolgozása, majd a betegek allergiás reakciójának pontos megfigyelésén és szükség esetén annak aranykezeléssel való erősítésén és fajlagos antigén adagolásán alapuló terápia. Foglalkozva az eriszipelász immunbiológiai kérdésével, kimutatta a fajlagos rekonvalescens savó kitűnő hatását, amelyre különösen a súlyos esetek gyógykezelésében van nagy szükség. Még luesz kezelésében is megkísérelte az immunbiológiai eljárást, és ha ez egymagában nem is vezet rendszerint teljes eredményre, mégis a kemoterápiás szerek hatásának erősítésében és gyorstításában megnyilvánult az elgondolás elméleti helyessége.”³³

³¹ Kossuth Népe, 1945. máj. 13. Hivatkozva GULYÁS Pál, *Magyar írók élete és munkái*, XIX., Budapest, 2002, 511.

³² *Magyar Tudományos Akadémia Tagajánlások 1938-ban*, Budapest, 1938, 62. – Peisz Hugó és Verebélj Tibor rendes tagok és Illyés Géza levelező tag ajánlása.

³³ *Magyar Tudományos Akadémia Tagajánlások 1943-ban*, Budapest, 1943, 34. – Herzog Ferenc és Orsós Ferenc rendes tagok, Balogh Ernő és Issekutz Ernő levelező tagok ajánlása.

Legfontosabbnak mégis közegészségügyi munkásságát tartotta. A harmincas évek elejétől munkatársaival (különböző klinikákról tanársegédek, gyakornokok) előbb tízezer elemi iskolás diák egészségi állapotát mérte fel és vizsgálta át, majd folytatta az első évfolyamos egyetemi hallgatók és a Hajdú vármegyei vitézek gyermekeinek felmérésével. Javaslata alapján indult meg az egyetemi hallgatók országos szintű felmérése, és olyan rendszert dolgozott ki, amely mintaképpé vált. Maga így fogalmazta meg:

„[...] munkáim közül *fiatalságunk egészségügye terén végzett kutatásaimat a legfontosabbnak tartom; ezek ugyanis ifjú nemzedékünknek, vagyis országunk és nemzetünk virágának, a jövő ígérétének testi és lelki épségével foglalkoznak, amelyen hazánk életképessége és boldogulása épül fel.*

Egészségügyi vizsgálataim zsengekorú gyermekekre, I. osztályos elemi iskolásokra, továbbá vitézi gyermekekre és végül egyetemi hallgatókra vonatkoznak. E kutatásokban mindenkor az a törekvés lebegett szemem előtt, hogy magyar ifjúságunknak elsősorban is biológiai katasztrófát, vagy amint én neveztem el: »biológiai telekkönyv«-ét ismerjük meg, mert csak is ennek birtokában tudhatjuk meg, hogy fiatalságunk soraiban betegségek pusztítanak, s okoznak azok egészségében károkat, ennél fogva, melyek ellen kell küzdenünk. Utóbbiak között tudvalévőleg olyan betegségek is szerepelnek, amelyeket, ha idejében nem orvosolunk, akkor azok a fiatal szervezet életfáját állandóan rágcsálják, roncsolják, korai elhalást okozhatnak, sőt még az utódok egészségét és életét is veszélyeztetik, amit pedig minden rendelkezésünkre álló eszközzel meg kell akadályoznunk.»³⁴

³⁴ *Orvosi Hetilap* 83(1939), 173. Idézi VÉRTES, *i. m.*, 184.